

Kritika - Tüskevár

2012 október 08. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Retteghetnek a fővárosi úri publik: Matula bácsi visszatért! Hatalmas az öröm, hiszen ritka az új magyar film, különösen az ifjúsági. De tartunk tőle, hogy nem ettől fog fellendülni a magyar pecabotipar. A Tüskevár sajnos komoly csalódás.

Egy dolog biztos: a film szerint mocsárba menni csak Vans pólóban érdemes. Így tesz Tutajos, sőt kajla haverja, Büttyök is, nem is esik igazán bajuk, a Vans póló valószínűleg lápálló és mocsárbiztos, ráadásul így a néző is tudhatja, hogy nagyjából napjainkban játszódik a történet, de legalábbis a kapitalizmusban.

Ennél több jel, ami eligazíthatna a mikort lehet?en, nem is igen akad. Ezért a film valami teljesen képtelen és megfoghatatlan tér–idő dimenzióba szorul. Mintha egy galaktikus óriás lepréselte volna Magyarországot, az így keletkezett nyomaton meg ott virítana egymás mellett a két világháború közötti időket idéző, uradalmi intézős külsejű István bácsi (Eperjes Károly), az operettek és népszínművek papírmásé parasztasszonya Náncsi néni személyében (Pogány Judit), a nyolcvanas évekből itt maradt orgazdára hajazó Matula bácsi (Kovács Lajos) meg persze a már emlegetett két kamasz.

Akik mintha a kortársaink lennének, de a mobiltelefont nyilván otthon hagyták (ha volt nekik egyáltalán), az internetet messze ívben kerülik. Nincs is mit csodálkozni ezen: manapság is nyilván igaz, hogy bármelyik kamasz szó nélkül otthagyja a közösségi oldalak jelentette virtuális közösségét, ha mehet vidékre a berekbe, és ki akarná naponta kipsztolni a Facebookon, hogy ma éppen egy lövéssel két varjút lőtt keresztül... Ráadásul ezek a fiúk szépen és választékosan beszélnek, a kortárs szlenget és a konfliktusokat messze kerülik, határait nem feszegetik, szüleik, hozzátartozóik türelmét feleslegesen nem teszik próbára.

Mielőtt az olvasó felszisszenne, és a szokásos újságírói cinizmust sejtené szavaim mögött: nem azzal van a bajom, hogy a 2012-re adaptált Tüskevár szépet és jót akar mutatni, világot, amiben a pecázás az élmény meg a gyógyítás. Ezek fontos dolgok, és valóban jó lenne, ha ilyen élményeket ma is minél több gyerek és kamasz szerezhetne, és nem csak a karácsonyi időszakban elszaporodó állatsimogatók segítségével kerülnének tapintható közelségbe az élővilággal. De az, hogy a filmnek lényegében semmilyen érintkezési pontja nincs a mai valósággal, sajnos két okból is árt neki: végtelenül unalmas és erőtlen lett, és mindezekért csak nagyon kevésbé kárpótolnak a valóban szépen fényképezett természeti képek.

A Tüskevár eredetileg moralizáló regény, mely nevelni akar, ráadásul beavatási regény is, és mint ilyen – és igaz volt ez a közismert hatvanas évekbeli tévésorozatok-változatra is – nem a látványos akciókkal, hanem a fejlődés és a lassú átalakulás, a belső átforgató bemutatásával hatott. De attól még van benne konfliktus: az elkényeztetett nagyvárosi gyerekeknek fel kell fedezniük a bennük szunnyadó erőt, és ez nem megy másként, mint a legelsőbb természeti parancsok – az életben maradáshoz enni kell, az ételt meg kell szerezni stb. – jelentette kihívások legyőzésével.

Ám hiába ennyire egyszerű és természetközeli látszólag az alapképlet, azért ez a kaland is valós környezetben megy végbe – az úsváltozatban az úttörőtábori részvétel a tét –, és nehezen védhető, hogy két kamaszfiú reakciója és viszonya ehhez a kalandhoz ma szinte ugyanaz legyen, mint a regény és a filmsorozat keletkezési idején elképzelt srácoké. Az ifjúsági film véleményem szerint nem attól lesz barátságos, hogy a szereplői egy ennyire mesterséges és időtlen álvalóságban kalandoznak. Éppen az eredeti konfliktushelyzet ereje és tétje veszik így el.

Hogy vannak jó példák az aktualizálásra, azt Erich Kästner Emil és a detektívek című regényének 2001-es feldolgozása mutatja, amely kedves, vidám és magával ragadó, miközben mai (vagyis akkori) gyerekeket látunk, naprakész nyelvezettel, ruhákkal és zenei ízléssel, és ezáltal a központi mondanivaló is könnyebben átélhető vált a célközönség számára.

Itt viszont ennek nyoma sincs. Tehát a konfliktus messze nem akörül sűrűsödik, hogy két nagyvárosi fiú kénytelen megbarátkozni a technikai kényelem és a virtuális valóság szinte teljes hiányával, hanem... és erre nehéz választ adni. Így csak annyi történik, hogy egyébként sokkal többre érdemes színészek vagy magánszámokat adnak el, mint Eperjes István bácsi szerepében – és voltaképpen nem is teszi ezt rosszul –, vagy próbálnak valami nagy mélységet és többértelmezőséget kerekíteni a figura mögé, mint ahogy Pogány Judit teszi a bölcs vidéki néni szerepében, bár sajnos ez leginkább kimerül az olyan teljesen levegőben lógó monológokban, minthogy falun az

ember messziről megismeri a saját lovas kocsijának a nyikorgását.

És ez így megy végig a filmben. Van horgászat, vadászat, tőzgyújtás meg minden, ami máshol egzotikum, a berekben viszont kemény valóság, de sem izgulni, sem nevetni, de még csak édesbús nosztalgiába süllyedni sem igazán enged a film. Különösen a Matulát játszó Kovács Lajost viseli meg ez a kényszerhelyzet: értelemszerűen kemény, de jó szívű fickót próbál faragni a karakterből, ám a lebutított forgatókönyv és a csapnivaló dramaturgia csapdájában végképp elvész a karakter. A leginkább egy benyugtatózott tornatanárra emlékeztet, aki mintha mindig akarna valami fontosat mondani az életéről a rábízott fiataloknak, de legtöbbször csak egy szomorú és mély értelmű nézés lesz a nagy nekibuzdulásból. Ezeket a dramaturgiai zökkenőket egyébként valószínűleg azzal akarta simára egyengetni a rendező, hogy időnként és rendszertelenül a szereplők fejében felbukkanó gondolatokat is hallhatjuk.

Aztán valahogy eltelik az a fránya filmidő, a divatmárka is megkapta a maga gigantikusra duzzasztott reklámját, de hogy miért éreznék bárki is úgy a film megtekintése után, hogy halaszthatatlanul fel kell keresnie az érintetlen természetet, de legalábbis kézbe kellene vennie Fekete István alapművét, rejtély. A kritika talán kevésbé illett meg a hét évig húzódó vállalkozás végeredményét, ha a készítőik tévésorozatban gondolkodtak volna, mert lehet, hogy Fekete István klasszikusát nem eleve reménytelen filmvászonra álmodni, de erről sajnos nem ez a kísérlet fog meggyőzni minket.

(Túskevár. színes, magyar családi film, 99 perc, 2012. Rendező: Balogh György. Forgalmazó: Fény Film Kft.)

mno.hu - Szathmáry István Pál

Ajánló